Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 11

NOVEMBER 2018

GESKIEDENIS V1 ADDENDUM

PUNTE: **150**

TYD: **3 uur**

IHISTA3

Hierdie addendum bestaan uit 11 bladsye.

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE

VRAAG 1: KOMMUNISME IN RUSLAND, 1900–1940

HOE HET RUSLAND SE DEELNAME AAN DIE EERSTE WÊRELDOORLOG TOT DIE ABDIKASIE VAN DIE TSAAR GELEI?

BRON 1A

Hierdie bron handel oor Rusland se deelname aan die Eerste Wêreldoorlog.

Duisende Russiese troepe was na die oorlogsfront gestuur sonder behoorlike toerusting. Hulle het alles ontbreek: wapens, ammunisie, stewels en beddegoed. Soveel as ’n derde van die Russiese soldate was nie met ’n geweer toegerus nie. Aan die einde van 1914 het Rusland se hoofkwartier berig dat 100 000 nuwe gewere elke maand nodig was, maar dat Russiese fabrieke in staat was om minder as die helfte van hierdie getal te vervaardig (42 000 per maand). Die soldate was egter goed bewapen met gebede, aangesien Russies-Ortodokse biskoppe en priesters ywerig gewerk het om diegene wat gereed was om te veg, te seën deur hulle ryklik te besproei met heilige water uit ’n emmer ...

Teen Desember 1914 het die Russiese leër 6,553,000 mans gehad. Hulle het egter net 4,652,000 gewere gehad. Onopgeleide troepe was opgeroep om te veg sonder voldoende wapens of ammunisie. En omdat die Russiese leër vir elke 10 000 mans sowat een chirurg gehad het, het baie gewonde soldate aan wonde gesterf wat andersins op die Westelike Front behandel sou gewees het. Met mediese personeel wat versprei was oor ’n 500 myl front, was die waarskynlikheid van enige Russiese soldaat wat mediese behandeling moes ontvang, byna nul.

[Vanuit Alan Woods, *Tsarist Russia and the War*]

BRON 1B

Hierdie bron verduidelik die verhouding tussen Rasputin en die Tsarina en die impak wat dit op Rusland gehad het.

Die Tsarina se blinde geloof in Rasputin het haar gelei om sy raad te soek, nie net in persoonlike aangeleenthede nie, maar ook op staatsbeleidsvraagstukke. Generaal Alekseyev, wat deur Nicholas II in hoë aansien gehou is, het probeer om met die Tsarina oor Rasputin te praat, maar het net daarin geslaag om 'n onversoenbare vyand van haar te maak. Generaal Alekseyev het my later vertel van sy groot bekommernis toe hy uitvind dat 'n geheime kaart van militêre operasies sy weg na die Tsarina se hande gevind het. Maar soos baie ander was hy magteloos om enige aksie te neem.

Op 19 Januarie was Goremykin vervang deur Sturmer, 'n ekstreme reaksionêr wat die idee van enige vorm van gewilde verteenwoordiging of plaaslike selfregering gehaat het. Nog belangriker, het hy ongetwyfeld geglo in die behoefte aan 'n onmiddellike staking van die oorlog met Duitsland.

Gedurende sy eerste paar maande in die kantoor was Sturmer ook Minister van Binnelandse Sake, maar die pos van Minister van Buitelandse Sake was nog steeds deur Sazonov gehou, wat sterk ten gunste was om die alliansie met Brittanje en Frankryk te eerbiedig en die oorlog tot die bitter einde te voer; wat ook die Kabinet se verpligting erken het om 'n beleid te volg in ooreenstemming met die sentimente van die meerderheid in die Doema.

Op 9 Augustus was Sazonov egter skielik ontslaan. Sy portefeulje was deur Sturmer oorgeneem en op 16 September is Protopopov as Minister van Binnelandse Sake aangestel. Die amptelike regering van die Russiese Ryk was nou heeltemal in die hande van die Tsarina en haar adviseurs.

[Vanui: *Russia and History's Turning Point*]

BRON 1C

Hierdie bron verduidelik die rol van die Voorlopige Regering na die abdikasie van die Tsaar.

Die beleid van die Voorlopige Regering het afgewissel tussen ondoeltreffende hervormings en streng onderdrukkende maatreëls. 'n Edik van die Sosialistiese Minister van Arbeid het al die Werkerskomitees beveel om voortaan eers na werksure te ontmoet. Onder die troepe op die oorlogsfront was 'agitators' (oproepmakers) van die opposisie politieke partye gearresteer, radikale koerante gesluit en die doodstraf toegepas – tot revolusionêre propagandiste. Pogings was aangewend om die Rooiwag te ontwapen. Kosakke moes orde in die provinsies handhaaf.

In September 1917 het sake 'n krisis bereik. Teen die oorweldigende sentiment van die land het Kerensky en die 'gematigde' sosialiste daarin geslaag om 'n regering van koalisie met die grondbesittende klas te stig; en as gevolg hiervan het die Mensjewiste en Sosialistiese Revolusionêre die vertroue van die volk vir ewig verloor.

Week na week het voedsel skaars geword. Die daaglikse toelae van brood het van 'n pond en 'n half tot 'n pond geval, toe drie-kwart-, half- en 'n kwart-pond. Teen die einde was daar 'n week sonder enige brood. 'n Persoon was net geregtig op suiker van twee pond per maand – as mens dit kon kry, wat selde was. 'n Blok sjokolade of 'n pond smaaklose lekkergoed kos sowat sewe tot tien roebels – ten minste 'n dollar. Vir melk en brood en suiker en tabak moes 'n mens in die ry staan. Toe ek terugkom vanaf 'n hele nag-vergadering het ek die stert (agterkant) sien vorm voor dagbreek, meestal vroue, sommige met babas in hul arms.

[Vanuit John Reed, *Ten Days That Shook the World*]

BRON 1D

Hierdie bron beeld die invloed van Rasputin oor die Tsaardom uit.

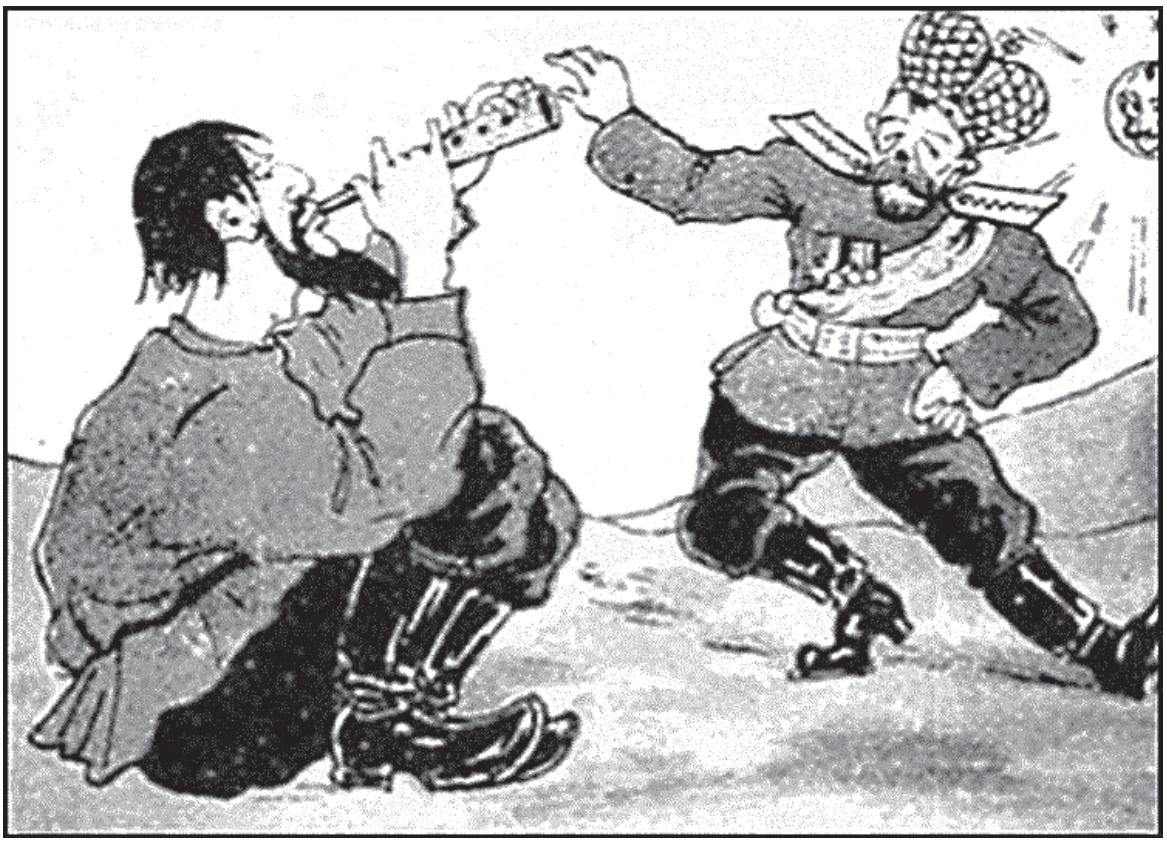

[Angepas vanuit http://sfr-21.org/war-communism.html. Toegang op 05 April 2018 verkry.]

VRAAG 2: KAPITALISME IN DIE VSA, 1900–1940

WAT WAS DIE OORSAKE VAN DIE GROOT DEPRESSIE?

BRON 2A

Hierdie bron verduidelik die redes en die impak van die Fordney-McCumber Wet.

Die Fordney-McCumber Wet het tariewe verhoog tot hoër vlakke as voorheen in die Amerikaanse geskiedenis in 'n poging om die na-oorlogse ekonomie te versterk, nuwe oorlogsbedrywe te beskerm en boere te help. Belasting op chinaware, ystergerei, tekstiele, suiker en relings is herstel na die hoë vlakke van 1907 en stygings van 60 tot 400 persent is op kleurstowwe, chemikalieë, kant- en rayontekstiele en hardeware vasgestel. Tariewe op 'n verskeidenheid landbouprodukte was verhoog. Alhoewel die tariewe die groei van monopolie in die Verenigde State aangemoedig het, het hulle dit ook vir die Europese magte moeilik gemaak om genoeg dollars te verdien om oorlogskuld te betaal. Ander nasies het gereageer deur hul tariewe te verhoog en sodoende die uitvoere van die Verenigde State te beperk en die mark te beperk. Hierdie faktore het gehelp om die swakhede te skep wat die Depressie veroorsaak het.

[Vanuit Neil Wynn, *The A to Z from the Great War to the Great Depression]*

BRON 2B

Hierdie bron verduidelik die periode van welvaart wat in Amerika plaasgevind het in die 1920's.

In Amerika word die daaglikse lewe van die meerderheid op 'n skaal gestel wat gereserveer is vir die bevoorregte klasse enige ander plek. Die gebruik van die telefoon, byvoorbeeld, is baie wydverspreid. In 1925 was daar 15 intekenare vir elke 100 inwoners in vergelyking met 2 in Europa en sowat 49 000 000 gesprekke per dag. Die draadloos (radio) is vinnig besig om 'n soortgelyke posisie vir homself te wen, want selfs in 1924 het die plaasboere alleen meer as 550,000 radio's besit.

Statistieke vir 1925 toon dat die Verenigde State 81 persent van al die motors wat bestaan het, besit, of een vir elke 5,6 mense, in vergelyking met een vir elke 49 en 54 in Brittanje en Frankryk. Alhoewel die bevolking nie meer as 6 persent van die wêreldtotaal oorskry nie, verbruik die Verenigde State byna driekwart van die beskikbare aanbod van rubber en petrol, twee derdes van al die rou sy en een kwart van die suiker.

[Vanuit Andre Siegfried, *America Comes of Age*]

BRON 2C

Hierdie bron verduidelik hoe mense in aandele belê en ryk geword het.

Die algemene aandele van hul land het die afgelope tien jaar aansienlik toegeneem, omdat die land se besigheid (handel) toegeneem het. Tien dollar belê tien jaar gelede in die algemene aandele/voorraad van General Motors sou nou meer as ’n miljoen en ’n half dollar werd wees. En General Motors is net een van baie eerste-klas industriële korporasies.

As ’n man $15 per week spaar en in goeie algemene aandele belê en die dividende en regte kan ophoop, sal hy aan die einde van twintig jaar minstens $80,000 hê en 'n inkomste van beleggings van sowat $400 per maand. Hy sal ryk wees. En omdat inkomste dit kan doen, is ek vas in my oortuiging dat enigiemand nie net ryk kan wees nie, maar ryk behoort te wees.

[Vanuit John J. Raskob, *Everybody Ought to be Rich, Ladies Home Journal*]

BRON 2D

Hierdie bron beeld die gevolge van die ineenstorting van aandelemark uit.

[Vanuit https://spartacus-educational.com. Toegang op 05 April 2018 verkry.]

***Verskoon my vriend, is dit die broodlyn of ’n toeloop op die bank?**

VRAAG 3: IDEES VAN RAS IN DIE LAAT 19DE EN 20STE EEUE

WATTER MAATREËLS HET HITLER GEÏMPLEMENTEER OM DIE JODE TE VERVOLG?

BRON 3A

Hierdie is 'n uittreksel vanuit '*Law for the Protection of German Blood and German Honour* (15th September, 1935)' wat deel van die Nuremburg Wette gevorm het.

Deurtrek met die insig dat die suiwerheid van die Duitse bloed 'n voorwaarde is vir die voortdurende voortbestaan van die Duitse volk en geïnspireer deur die onbuigsaamheid om die bestaan van die Duitse nasie vir alle tye te verseker, het die Reichstag eenparig die volgende wet aanvaar wat hiermee gepromulgeer word:

(1) Huwelike tussen Jode en onderdane van Duits of verwante bloed is verbode. Huwelike wat nogtans gesluit is, is ongeldig, selfs al is dit in die buiteland gesluit om hierdie wet te omseil.

(2) Slegs die staatsprokureur mag die annuleringshofsaak inisieer.

(3) Buite-egtelike omgang tussen Jode en onderdane van Duits of verwante bloed is verbode.

(4) Jode mag nie in hul huishoudings vroue-onderdane van Duitse of verwante bloed indiens neem wat jonger as vyf en veertig jaar oud is nie.

(5) Jode word verbied om die Ryk en die nasionale vlag te hys en die Reich-kleure te vertoon.

(6) Hulle is egter toegelaat om die Joodse kleure te vertoon. Die uitoefening van hierdie reg geniet die beskerming van die staat.

[Vanuit https://spartacus-educational.com. Toegang op 05 April 2018 verkry.]

BRON 3B

Hierdie is 'n uittreksel uit David Buffam's *(American Consul in Leipzig)* se verslag van die *Kristallnacht* (Nag van die Gebroke Glas) in November, 1938.

Die verbrokkeling van winkelvensters, plundering van winkels en wonings van Jode het in die vroeë oggendure van 10 November 1938 plaasgevind en is in die Nazi-pers beskou as 'n "spontane golf van regverdige verontwaardiging in Duitsland deur die lafhartige Joodse moord van Derde Sekretaris von Rath in die Duitse ambassade in Parys."

In een van die Joodse afdelings (geboue) is 'n 18-jarige seun uit 'n drieverdiepingvenster geslinger en het op 'n straat deurtrek van brandende beddens geland met albei sy bene gebreek. Die hoofstrate van die stad was 'n positiewe rommel van gebreekte bordglas. Al die sinagoges was onherstelbaar deur vlamme gebrand. Een van die grootste klerewinkels is vernietig. Geen pogings aan die kant van die brandweer is gemaak om die vuur te blus nie. Dit is uiters moeilik om te glo, maar die eienaars van die klerewinkel was eintlik daarvan beskuldig dat hulle die vuur aan die brand gesteek het en op daardie basis is hulle om 18:00 van hul beddens gesleep en in die gevangenis geneem en baie manlike Duitse Jode is na konsentrasiekampe gestuur.

[Vanuit https://spartacus-educational.com. Toegang op 05 April 2018 verkry.]

BRON 3C

Hierdie is 'n uittreksel vanuit Rudolf Höss (commandant of Auschwitz) se ondervinding van die doodmaak van Jode by die Auschwitz doodskamp.

In die lente van 1942 het die eerste groep Jode, almal bestem vir uitwissing, vanuit Opper-Silesië aangekom.

Dit was baie belangrik dat die hele aangeleentheid van aankoms en die uittrek van klere in 'n atmosfeer van die grootste moontlike kalmte moes plaasvind. Mense wat huiwerig was om hul klere uit te trek, moes gehelp word deur hul metgeselle wat reeds uitgetrek het, of deur mans van die Spesiale Afdeling.

Baie van die vroue het hul babas onder die stapels klere weggesteek. Die mans van die Spesiale Afdeling was veral op die uitkyk vir hierdie, en het woorde van bemoediging aan die vrou toegespreek totdat hulle haar oorreed het om die kind saam met haar te neem. Ek het opgemerk dat vroue wat óf geraai of geweet het wat hulle te wagte is, nietemin die moed gekry het om met die kinders te skerts of om hulle aan te moedig, ten spyte van die doodsvrees wat in hul eie oë sigbaar was.

Een vrou het my genader terwyl sy verby gestap het en, terwyl sy na haar vier kinders gewys het wat manmoedig (dapper) die kleinste enetjies oor die rowwe grond gehelp het, het sy gefluister: "Hoe kan jy jouself bring om sulke pragtige, liewe kinders te vermoor? Het jy glad nie 'n hart nie?"

Een ouman, soos hy by my verbygeloop het, het gesis: "Duitsland sal 'n swaar straf betaal vir hierdie massamoord op die Jode." Sy oë het van haat gegloei soos hy dit gesê het. Nietemin het hy kalm in die gaskamer geloop.

[Vanuit: https://spartacus-educational.com. Toegang op 05 April 2018 verkry.]

BRON 3D

Hierdie bron beeld die Joodse slagoffers van die Auschwitz doodskamp uit.

[Vanuit https: //www.google.co.za/search?tbm=isch&q=extermination+camps&chips=q:extermination+camps,online_chips:auschwitz&usg=AI4. Toegang op 05 April 2018 verkry.]

ERKENNINGS

Uittreksels en visuele bronne wat in die addendum gebruik word, is geneem of aangepas uit die volgende publikasies:

Tames, R. – *Last of the Tsars*, London: Pan Macmillan

Alan Woods, *Tsarist Russia and the War*

John J. Raskob, *Everybody Ought to be Rich*

www.spartacushistory.com. Toegang op on 05 April 2018 verkry.

Curtiss, JS, *The Russian Revolutions of 1917*. Princeton; Anvil Von Nostrand

Verwerk uit http://sfr-21.org/war-communism.html. Toegang op 05 April 2018 verkry

www.sahistory.org.za/article/great-depression-usa-grade-11. Toegang op 11 April 2018 verkry.

http://ic.galegroup.com/ic/uhic. Toegang op 10 April 2018 verkry.

www.sahistory.org.za/article/great-depression-usa-grade-11. Toegang op 13 April 2018 verkry.

Making History Grade 11 by Defterios, R et al, Heinemann, 2006

Via Afrika History Grade 11 Learner's Book, by S. Grove et al at bladsy 134

Kopiereg voorbehou